NAỊJIRỊA | NIGERIA

TIER 1 | USCIRF-RECOMMENDED COUNTRY OF PARTICULAR CONCERN (CPC)

Òtù Ngalaba U.S. Na-ahụ Maka Nnwere onwe Okpukperechi Mba Niile (USCIRF) bụ ọrụ gọọmentị onwe etiti a na-ahụ maka ọchịchị U.S. na-enyocha ikike zuru ụwa ọnụ nke nnwere onwe nke okpukpe ma ọ bụ nkwenye na mba ọzọ. Nke sitere n'aka 1998 Iwu Omume Nnwere onwe Okpukpe Mba Niile (IRFA), USCIRF na-eji ụkpụrụ zuru ụwa ọnụ na-enyocha chọpụta mmebi nke nnwere onwe okpukpe ma ọ bụ nkwenye na mba ọzọ ma mee ndokwa iwu nye onyeisi ala, odeakwụkwọ nke steeti, na Kọngressị. USCIRF bụ ụlọ ọrụ nweere onwe ya dị iche na Ngalaba Ọchịchị U.S. Akwụkwọ akụkọ kwa afọ 2019 mejupụtara njedebe nke ọrụ otu afọ site n'aka ndị Kọmịshọna na ndị ọrụ ọkachamara na-ede akwụkwọ iji mee mkpesa di ugbua ma mee ndokwa maka iwu onwe onye ọchịchị U.S. Akwụkwọ akụkọ afọ 2019 na-ekpuchi oge ahụ malite na Jenụwarị 2018 ruo na December 2018, n'agbanyeghị na n'oge ụfọdụ a na-akpọ ihe dị mkpa mere tupu ma ọ bụ mgbe oge a akpọrọ gasịrị. Maka ozi ndị ọzọ banyere USCIRF, lee ebe nrụọrụ weebụ [ebe a], ma ọ bụ kpọtụrụ USCIRF ozugbo na 202-523-3240.

Naịjirịa

Isi Nchọpụta: Ọnọdụ nnwere onwe okpukperechi na Naịjirịa kadiala n'afọ 2018. Ọchịchị Naijiria dị na ọkwa mba na steeti gara n'ihu na-anabata ime ihe ike na ịkpa ókè na-adabere n'okpukperechi ma ọ bụ nkwenye, ma kụjụọ nwere inwe iji mezụọ okpukpe n'okpukperechi ma ọ bụ nkwenye. Agha okpukperechi mere mmụba n'afọ ahụ, n'etiti ndị ụka Alakụba na ndị òtù Kristi, igbukọrịta onwe ha n'ọnọdụ okpukpere chi maọbụ ebe ha siri bịa. Gọọmenti etiti nke Naịjirịa jụrụ ime ihe ọbụla banyere ịkwụsị ọgụ ahụ maọbụ ijide ndị kpalitere ya. Boko Haram na Islamic Steeti nke Iraq na Syria-West Afrika (ISIS-WA) ka na-aganiihu ibuso ndị nkịtị agha na ndị amị, na-agbanyeghị na gọomenti etiti na-ekwukarị na ha emeriela ndị ọlụụ ọgbalaga. Na mgbakwụnye ọzọ, nrụkọrịta ndị amị na ndị nkịtị, nkwado ndị nche ime obodo na akwado ndị uweojii, bugasị ndị e bòrò ebuboọrụ ọjọọ megide ndị nkịtị ndị ọgbahara a chusaara. Ndị amị Naijiria na gọọmenti etiti na-aga n'ihu na-emegide ikikere ndị mmadụ nakwa ikikere okukperechi na ikikere ndị òtù Shi'a nke the Islamik Movement in Naịjirịa (IMN). Onyeisi nke òtù bụ Sheikh Ibrahim Al Zakzaky na nwunye ya nakwa ọtụtụ ndị òtù ha ndịọzọ; n'ọktobà 2018, ndị amị na ndị uweojii gburu ihe karịrị ndị òtù IMN iri anọ na ise 45 n'oge usoro nke ngagharị okpukperechi ha n'Abuja. Na ngwụcha, mmegide okpukperechi ndị ọzọ ka nakwa aganiihu n'ọnọdụ steeti, gụnyere ndị ojì ike eme ihe maọbụ ntaramaahụhụ iji mee kwado ihe kwesịrị ekwesị na okpukperechi. Ndị nnọchiteanya USCIRF bịara na Naịjirịa na May na November 2018 iji nyòchaa nnwere onwe okpukperechi.

Site n'usoro nganiihu, na-aga aga, mmegbu dị njọ nke nnwere onwe okpukperechi maọbụ nkwenye, USCIRF ọzọkwa ga-achọpụta uru ị họrọ obodo Naịjirịa na 2019 dịka "obodo nke ometụtara kpomkwem," maọbụ CPC, n'okpuru Nnwere Onwe Okpukperechi Mba Niile (IRFA), dịka ọ nọọrọ kamgbe afọ 2009. Ngalaba Steeti nke U.S. enwebeghị mgbe ha họọrọ obodo

Naịjirịa dịka CPC, mana n'afọ 2017 na 2018 ka ahụchatara Boko Haram dịka Ngalaba nke Ekwesiri Ilebaraanya, maọbụ EPC, maka nnukwu mkpagbu nnwere onwe okpukperechi dịka a kọwara site na December 2016 e meziri n' IRFA.

Atụmaatụ Ndokwa Gọọmenti U.S.

- Banye na nkwekọrịta akpara akpa, dịka ikikere e nyere n'okpuru iwu 405(c) nke IRFA, gị na gọọmenti Naịjirịa, ma nye mmetụta ego na nkwado teknụụzụ iji mee ka gọọmenti Naịjirịa wepụtagasịa usoro dị mma iji gbochie mkpagbu okpukperechi nnwere onwe, gụnyere mana nke emetụghị nanai ndị a:
    - Nye ndụmọọdụ na nkwado gọọmenti Naịjirịa na ikwalite programụ ndị nkwụsị ọgụ mbuso agha;
    - Nkwalite ọzụzụ maka ndị ọrụ, ndị ọrụ amị, na ndị uweojii maka ógó izugbe ikikere mmadụ mba niile, gụnyere ịlụso okwu mgbasa gbadoro ụkwụ na njirimara okpukperechi ọgụ; na-ahụkwa maka mkpesa mgbochi ọgụ okpukperechi dịgasị iche iche megide Ndị Alakụba na ndị o`tu kristi; nakwa ịhụ na ndị uweojii ejighị ikike nke aka ha emegide ndị mmadụ. Ma hụkwa na enyòchara ma taakwa onye mere nke a ahụhụ;
    - Nye ego site na Òtù Ngalaba Steeti U.S. maka Nkwalite Mba Niile, maọbụ Ngalaba U.S. nke Nchedo maka programụ ọzụzụ ma kwado ndịọrụ nchedo na obodo gasị iji chedo ụmụ ebe okpukperechi na ala nsọ ndịọzọ; na
    - Ịmụba programụ na nchọpụta mgbochi ọgụ—na nkwekọrịta otuebe na ndịisi omenaala na ndị mmadụ ndịọzọ nọ n'obodo—iji megide okwu mgbasa na mkpalite ọgbaaghara gbadoro ụkwụ na njirimara okpukperechi;

- Gwasie gọọmenti Naịjirịa ike iji mata ụmụ ihe egwu dị mkpà ndị Boko Haram na ISIS-WA zipụrụ, iji nweta nkwado dị ezigbo mkpà site n'aka ndị ọchịagha na nkwado ndị nkịtị iji luso ndị ọ lụọ ọgbalaga ọgụ, nakwa iji chedo ikikere ndị odeè Naịjirịa na ịkpesa ka ọgụ ahụ si aga;

- Mme nnọkọ nke U.S.-Nigeria Bi-National Kọmịshọn iji kpakwuo maka nkwụsị ọgụ ọgbaghara nke okpukperechi, kwuo banyere ala na mmiri, jide ndị na-akpa aghara ndị a ka ha kwụọ ụgwọ ihe ha mere, ma kpesiere obodo gasị; na

- Gwa gọọmenti Naịjirịa ka ha kpee ikepe ziri ezi maka ndịòtù IMN, kwere ka ndịọrụ Embassy U.S. hụ onye ndu IMN Sheikh Al Zakzaky, nyòchaa ụmụ okwu niile ndịòtù IMN eji èji ma hapụ ndị na onweghị ihe ha mere na-akwụghị ụgwọ, ma kwalite kọmịshọn nnyòcha ikpe nke nkwụrụonwe (COI) iji nyòchaa ndị na-ahụ maka nchedo obodo na Naịjirịa' ogbugbu ndịòtù IMN n'Oktobà 2018.

Bakgraund

Naịjirịa
Ahà n'Uju: Federal Republik nke Naịjirịa
Gọọmenti: Presidential Republik
Ọnụọgụ mmadụ: 203,452,505
Gọọmenti –Ụmụ okpukperechi Amaara/Okwukwe gasị: N/A
Ọnụọgụ Okpukperechi*:
51.6% Alakụba (Karịcharanụ Sunni; nakwa ordà Sufi, Shi'a, na okpukperechi ndị ọzọ na usoro mmata Alakụba)
11.2% Roman Katholik
35.7% Ndịòtù Kristi ndịọzọ (gụnyere Anglican, Baptist, Evangelical, Methodist, Pentecostal, Presbyterian, Ụkà Church of Latter-day Saints, Jehovah's Witnesses, na ụmụ ụkà ndịọzọ)
1.5% Nkwenye odịnaala, Ndịọzọ, maọbụ Nke akọwaghị (gụnyere Jews, Baha'bụ, ndị ekweghị na Chukwu, na ụmụ nkwenye ndịọzọ)

*Ogo achịkọtara site n'aka ndị CIA World Factbook na Ngalaba Steeti. E nwere ezigbo mgbagha n'ọnụọgụ ndị mmadụ na Naịjirịa.

Naịjirịa so n'otù n'ime obodo ọnụọgụ ndị mmadụ nwere mmụba na mba ụwa na nweekwa ọnụahịa karịchara n'Afrịkà. Ọnụọgụ ndị mmadụ nọ na ya gụnyere ihe karịrị àgbụ̀rụ̀ narị atọ na òtù asụsụ dị na ya, nwere Hausa-Fulani, Yoruba, na Igbo gosiri ndị bukarịcharanụ. Okpukperechi na nkwenye e nwere na Naịjirịa buru nnọọ ezigbo ibù, na-agbanyeghị na ọnụọgụ ndị mmadụ ahụ kèrè onwe n'etiti ndị Alakụba n'ugwu awụsa na ndị ụkà na ndịda anyanwụ. Òtù ndịọzọ gụnyere ndị ekweghị na Chukwu, Baha'is, Jews, Hindus, Buddhists, na ndị omenaala ndị nwere ike isònye n'okpukperechi ndịọzọ; kaosinadị, USCIRF na-achọpụta na ụmụ obere òtù okpukperechi ndị ahụ amaghị ikikere ha. Ụmụ obere òtù okpukperechi ndị ahụ na òtù ikikere mmadụ na-ekpesa na ndị okpukperechi abụọ ndị ọzọ buru ibu anaghị ekwe ha zelite isi, gụnyere usoro nchịkọta okpukperechi ọdịnaala nọ n'obodo.

Iwu Naịjirịa nke 1999 nyere nchekwa ohere nkwenye okpukperechi ma gbochie ịkpa òkè n'okpukperechi, nakwa e nweghị okpukperechi a ga-asị na ọ bụ ya bụ nke obodo. Kaosinaadị, steeti iri na abụọ nọ n'ugwu Naịjirịa Alakuba-kacha kwenyere ka ha nabata iwu Alakụba bụ Shari'ah na koodù iwu ha. Iwu Naịjirịa kwadokwara ọrụ iwu ọdịnaala na iwu ụlọikpe Shari'ah maka ndị okpukperechi Alakụba, ụmụ nsògbu ezinaụlọ, nakwa ebe ndịọzọ dịka agụpụtara site n'steeti. Uweojii okpukperechi, nke ndị steeti na-akwado mgbe ụfọdụ, ka a na-ejikwa ahụ na ehiwere Shari'ah, ọtụtụ mgbe na-agbado ụkwụ n'ụmụ nsògbu ezinaụlọ na "àgwà" ọma.

Ihe karịrị afọ̀ iri, gọọmenti Naịjirịa ànwàala ijikwa nsògbu metụtara àsòmụmpi n'etiti ndịòtù na ndọrọndọrọ politisi, ikikere ala, na ụjọ n'otu àgbụ̀rụ̀ maọbụ òtù okpukperechi ga-anọgide nke ọzọ n'isi. Mgbe gọọmenti n'afọ̀ 1996 wubere Kọmịshọn Gọọmenti etiti maka Agwa, o bu n'obi n'òtù a ga-ahụ n'obodo gara n'ihu ịkwado iwu nke "agwa gọọmenti etiti " ahụ. Dịka iwu ndị ka ebu n'obi i nyeaka na inwe nchedo, etinyere ya site na mgbagha "ọdịnaala" na-ebe a na

ahụchatara ụfọdụ ndị mmadụ dịka ndị bi ebe ahụ (“ndị nwe ala”) ndịọzọ bịara abịa (“ndị bịara abịa”); a na-enye ndị nwe-ala ùgwù na nsọpụrụ ma ndị bịara abịa anaghị enwetachị ụmụ uru na ikikere ndị a. Na mgbakọnye ọzọ, gazuru ndị ọchịchị ọdịnaala niile nke Naịjirịa na ndị isi okpukperechi na-enwe ugwù na nsọpụrụ na ndọrọndọrọ nakwa ọchịchị. Maka ọmụmaatụ, ndịisi okpukperechi nwere ike nye ndị ọchịchị ndụmọọdụ maọbụ chọọ inwe ọnụ na ndọrọndọrọ ọchịchị ha. Ndịisi okpukperechi na ndịisi ọdịnaala bụ ndị akachasị akwanyere ugwù na nsọpụrụ n’obodo ma ha nwekwara ike ịgwa ndị òtù ka ha tụnyere maọbụ kwado ụmụ iwu, mmadụ ọbụla na ndọrọndọrọ ọchịchị.

Ọgbaaghara okpukperechi n’etiti ndị Alakụba na ndị ọrụ ugbo obodo karịrị ọtụtụ ihe ruru steeti iri na abụọ, n’isi mbụ na nkọwa ya ngalaba “Middle Belt” nke obodo Naịjirịa. Njirimara okpukperechi na àgbụ̀rụ̀—ma n’ihi ya nsògbu okpukperechi na àgbụ̀rụ̀—na anọkọkarị ọnụ, ọkachasị mgbe ọtụtụ ndị mmadụ si n’otu àgbụ̀rụ̀ nọ n’otù okpukperechi (Fulani, iji maatụ, bụgasị ndị Alakụba ma ọtụtụ ka a maarà n’ụdị dị otu a). Ọdịdị okpukperechi na ọgbaaghara àgbụ̀rụ̀—na ebe na etu àgbụ̀rụ̀ na okpukperechi si nwee mmetụta—bụ nke nwere ezi ngwakọ. Ndị mgbasaozi ọjọọ bụ ndị na-eme ka nsògbu okpukperechi na àgbụ̀rụ̀ bawanye ụba maọbụ mee ka ndị mmadụ nwee obi ọjọọ n’etiti otu àgbụ̀rụ̀ maọbụ okpukperechi. Ọtụtụ ndịòtù obodo na-ekwu na ha anaghị aghọta ihe mere nsògbu mbuso agha jiri bawanye ụba n’obodo ha n’afọ̀ 2018, n’arụtụ aka mgbe udo dịịrị n’etiti ha n’obodo. Ọgbaaghara okpukperechi ebughariala ọtụtụ ndị mmadụ, mebisịa akụ na ụba, ma bute ọtụtụ ọnwụ ndị mmadụ ihe ruru ihe dịka puku.

Mbuso agha nke òtù Boko Haram na ISIS-WA ka na-aganiihu na-agbanyeghị mbọ niile gọọmenti Naịjirịa na-agba iji bèlata ya. Site na mgbasaozi nke nkwụsị ọgbaaghara jihadi-a na Naịjirịa na ngalaba Lake Chad Basin, kamgbe afọ̀ 2009 Boko Haram egbuola ọnụọgụ ndị mmadụ ruru ihe karịrị ihe dịka puku iri, tọọ ihe karịrị narị, ma chụpụ ihe karịrị ndè abụọ ndị Naịjirịa. Ha nwere omenaala mmegide nke eleghị anya n’azụ nke bụ ezigbo nsògbu nyere ha na ọgbaghara okpukperechi na ọgbaaghara n’ebe ndị nche obodo nọ megide ndị nkịtị. N’ọgbakọ ebe ndị enweghị ụlọ nọ (IDPs), Ndị amị Naịjirịa nwere ebubo nke e boro ha banyere mmegbu mmegide ndị nkịtị. Ndị amị Naịjirịa na-aga n’ihu egbochi ma na-eji aka ike emegide ndịòtù IMN.

USCIRF bịara na Naịjirịa na May na November 2018 iji mụta n’aka ndịọrụ gọọmenti, okpukperechi ndị obodo na ndị nkịtị ndịọzọ n’obodo banyere ụmụ ọnọdụ nnwere onwe n’obodo anyị dum dịka ọgbaaghara ndị okpukperechi nọ na Middle Belt. Onye nnọchiteanya Kọmishọna gara Abuja, Jos, na Lagos na November, ma ndịọrụ USCIRF gakwara Abuja, Kaduna, na Zaria na May. USCIRF letara ụmụ saịtị nke ọgbaaghara okpukperechi n’ụmụ ebe ndịọzọ a na-eme òfùfè.

Ụmụ ọnọdụ Okpukperechi Nnwere onwe 2018

Ọgbaaghara òtù Okpukperechi: Ọgbaaghara lewereanya n'ndịòtù na ndị mmadụ n'ihì njirimara okpukperechi ha gara n'ihu n'afọ 2018. N'ebe niile n'obodo, nsògbu ndị òtù gburu ihe ruru mmadụ nari abụọ, nke karịrị akarị na Benue, Plateau, Taraba, Adamawa, na steeti Nasarawa. Oge ndị USCIRF bịara nleta na Naịjirịa na 2018, ndị na-anọchiteanya ọgbakọ ndị nkịtị nakwa ndị gọọmenti nyere atụmaatụ mkpatara mmụba ọgbaaghara ahụ nakwa nsogbu nke ime obodo: okpukperechi, àgbụ̀rụ̀, na njirimara àgbụ̀rụ̀, ọgbaaghara n'etiti ndị ọrụugbo na ndị ọzụzụ atụrụ; nsògbu okè ala na mmiri, àkpọmaasị mmegbu nọterelaaka nke obodo, na adịmiiche nke mbikọtaọnụ nke àgbụ̀rụ̀, O nwere ike raahụ ị chọpụta ihe na-akpata ọgbaaghara ahụ: Ọgbaaghara maliterenụ site n'oke ala maọbụ ọnụ-mmiri, ịmaatụ, nwere ike ị dị ukwuu ma mafere ndịiche okpukperechi. N'akụkụ nke ọzọ, ọgbaaghara n'etiti ndị ọrụugbo na ndị ọzụzụ atụrụ n'obodo nwekwara ike mee ebe ọbụla—maọbụ i nwere ike kpọọ ya nkèwa di n'etiti okpukperechi na àgbụ̀rụ̀, dịka ndị ọzụzụ atụrụ na-abụkarị ndị ụkà Alakụka, ma ndị ọrụugbo ndị Ụkà.

Ọnọdụ ọjọọ amụbaala site n'ime ka ndị mmadụ nwee ohere ibu egbe maọbụ ihe mmerụ ahụ ndịọzọ, ma kakwuo njọ site ka ndị mgbasaozi siri dowe ọnụ kwuo ya, nakwa nkịtị ndị ọrụ nche obodo gbara n'ịkwụsị ya na igbochi ya ime ọzọ. Ọnọdụ enweghị ọrụ karịrị akarị nakwa ịṅụ ọgwụ ikesokwa na-ebute ọgbaaghara ahụ. N'ime afọ ahụ, ọnọdụ ndị mmadụ na ndị nche bèlatara ma ndị nchekwaọrụ ọha gosipụtara ezigbo iheegwu banyere nnwere onwe okpukperechi. Ndị Ụka Alakụba na ndị Ụkà kwuru na ha enweghị ezi nkwado ndị ọrụ nche. Ndị uweojii anaghị agbata nyeaka maọbụ ha na-egbu oge n'ịbịa, enweghị mgbochi ọgbaaghara, enweghị ike ịkpọchi onye kpara aghara (maọbụ kpee ya ikpe) ndị kpara aghara, maọbụ ha anaghị enweta ozi nke ọma maọbụ depụta ihe kpatara ọgbaaghara ahụ, maọbụ ha na-agwa ọha na eze ụmụ nyòcha ha mere. Ndịòtù ọrụ nche bụ ndị na-anọjukarị ihe banyere nche. N'ọtụtụ oge, a na-ewebata ndị amị iji mee ka ebe niile dere duu, na-agbanyeghị n'ọtụtụ ndị amị na-emefezi ihe okè, na-emekpa ndị nkịtị ahụ, buteziri na-enweghịzị ntụkwasiobi n'ebe ndị ọchịchị dị n'aka nakwa n'ime òtù okpukperechi, ndị na-akwàdo iwebata ndị nche. Mgbasà ndị òtù nche ndị a na mkpagharị na mbusasị ndị amị n'obodo bụ otù ihe gosiri na e kwesiri ilebanyeanya nke ọma banyere mmegharị iwu ndị uweojii na ndị ọrụ nche. Otù na-ahụ maka ikikere mmadụ, ndị ntaakụkọ, ndị òtù okpukperechi dịgasị iche iche mgbe ụfọdụ kwenyere na nchekwa ederede dọkumenti. Ndị ntaakụkọ nwere ike mee mkpesa maka ọgbaaghara merenu ma were ụbụrụ ha tụpụta alò ndị nwụrụnụ, ndị merụrụ ahụ, ndị akụ na ụba ha mebiri, mana mgbe ụfọdụ ha anaghị ekwu ndị ejidere nakwa ka esi kpee ha ikpe.

USCIRF nwetara ozi banyere ọtụtụ ọghaaghara merenụ banyere òtù okpukperechi nke mere n'afọ̀ 2018. Na mbuso agha nke abalị iri abụọ na anọ nke ọnwa anọ April na Benue Steeti, ndị òji egbe egbu ndị e were na ha bụ ndị ọzụzụ atụrụ Fulani busoro agha n'ụlọụkà, gbuo mmadụ iri na itoolu gụnyere ndị ụkọchukwu abụọ, ma mebie ihe karịrị ụlọ obibi ndị mmadụ ruru iri ise. Na mmegwara ndị ngagharị iwe gburu ndị ụkà Alakụba dị iri na otù ma mebie ụlọ ụkà Alakụba

abụọ. N’ọnwa June, ndị elereanya na ha bụkwa ndị Fulani gburu ndị mmadụ ruru 80–200 n’obodo Plateau Steeti. Nakwa n’ime June ahụ, ndị ntorobịa Berom, wubere ọgbà chere mara n’okporoụzọ Plateau Steeti ma kwụsị ma gbuo ndị njem ha chere bụ ndị ụkà Alakụba maọbụ Fulani. Na July, ndị agha alụọ agbalaga nke amaghị, dakporo ọgụ n’ime obodo Fulani ise nke nọ n’Adamawa Steeti. N’Oktobà, ihe karịrị ndị mmadụ iri ise na ise nwụrụ n’ọgbaaghara dị n’etiti ndị ntorobịa Ụka Alakụba na ndị otù Kristi na Kaduna Steeti.

Ndị ụkà mere mkpesa na a na-achọ ibusò ha agha n’obodo ha n’usoro nsacha njọ àgbụ̀rụ̀. Ụmụ okpukperechi dị n’obodo n’ọtụtụ ebe enweghịzị ntụkwasịobi na onwe ha. Na ụfọdụ obodo mepere emepe, ndị mmadụ na-atụ ụjọ ị ga n’ogbe n’agbataobi ha ebe e nwere okpukperechi ọzọ maọbụ jụ iresi ndị okpukperechi ndị ọzọ ala. Òtù ndị nkịtị kpesara ihe n’aka ndị USCIRF banyere nsògbu okwu mgbasa n’ọnọdụ okpukperechi na njirimara àgbụ̀rụ̀, gụnyekwara ndị nkuzi ụkà na ndị echighị echi, nakwa ha na-agbasaozi abụghị eziokwu, nke na-ebute ọtụtụ mgbe mkpalite ọgbaaghara maọbụ mmegwara. Ọtụtụ ndị ndozi obodo (NGOs) ewepụtala usoro ụbubọ akụkọ na redio iji wepụta inwe ntụkwasịobi n’etiti Ụka Alakụba na ndị otù Kristi iji kwalite ụmụ ntorobịa iji kwụsị iji ụzọ abụghị tigbuo zọgbuo na ndozi nsògbu ọbụla.

Na Nọvembà 2018, USCIRF letara ụlọ ụkà nke Evangelical Church Winning All church nke nọ n’etiti agbataobi òkè ndị Ụka Alakụba na ndị otù Kristi nọ na Jos. Ndịòtù ụkà ahụ gosiri ndị USCIRF ka ọkụ siri gbaa ime ụlọ ụka ha ma kọwaa mbuso agha e nyere ha n’ụlọ ụka ha n’ọnwa September 28–29, 2018, e gburu ihe ruru ndị mmadụ iri maọbụ iri abụọ, site n’aka ndị ntorobịa Ụka Alakụba. Site n’usoro aghara ahụ ndị ụka Alakụba bi n’obodo ahụ kwuru na adakpokwara ha ọgụ n’ụlọ ha ma gbaakwa ya ọkụ n’Oktobà 1 na 2. Ndị nche ụkà mere ka ndị USCIRF mara ma tụọ alò ịga n’ihu eme òfùfè n’ụlọ ụkà na-agbanyeghị ụjọ na egwu ka dị nụ. N’iso ụmụ ọgbaaghara ndị merenu, obodo Dutse Uku Alakụba dere akwụkwọ nye Kọmandà ndị Uweojii nke Plateau Steeti na-ekpesa na ndị uweojii echekwaghị ha mgbe ndị ụkà busoro ha ọgụ ma mebie nnukwu ihe.

Boko Haram na ISIS-WA:Otù alụọ agbalaga Boko Haram—bụkwa nke a maara dịka Jama’atu Ahlus-Sunnah Lidda’Awati Wal Jihad—na ndị na-akwado ya bụ ISIS— nke a maara dịka ISIS-nke Ọdịda anyanwụ Afrikà (WA)—n’aga n’ihu ị na-ebu agha n’ugwu ọwụwaanyanwụ Naịjirịa na 2018. Na 2015, onyeisi ndị Boko Haram bụ Abubakar Shekau kwuru na o sonyere ndị ISIS. Na 2016, Boko Haram kèwara ụzọ abụọ, otù sonyere Shekau ma nkeọzọ na akwado Abu Musab Al-Barnawi, onye nke ISIS kwadoro. Ndị òtù Barnawi, ISIS-WA, gbadoro anya ibu agha nye ndị agha amị na ụlọ ebe ngwa agha ha nọ. Kamgbe 2009, Boko Haram akpaala ezigbo arụ n’ebe ndị nkịtị nọ, ha egbuola ndị Naịjirịa ruru 37,000, na-atọ imirikiti mmadụ, mebisia ụlọ karịrị ndè abụọ. Òtù egbuola mmadụ ma merụọ ọtụtụ ahụ n’ihi abụghị otu onye n’ime “okpukperechi ha,” gụnyekwara ndị isi okpukperechi ama àmà. A tọrọla ndị nkịtị ma kwaba ha n’ike alụmdi na nwunye, n’ike ịgbanwe okpukperechi, ịkwasa ha iko n’ike, maọbụ merụsịa ha ahụ. N’ọzọkwa, Boko Haram abanyela igbu ọchụ onwe nke ha na-eji ụmụ nwaanyị na ụmụaka eme. Na May

2018, Boko Haram mere igbu ọchụ onwe ụzọ abụọ n’otù ụbọchị n’ime ụlọ ụka Àlakụba nakwa ahịa nọketere ya nso n’ime obodo Mubi, nke gburu ihe ruru ndị mmadụ iri abụọ na asaa.

Na Febụwarị 2018, ndị ISIS-WA tọọrọ ụmụ aka ụmụakwụkwọ nwaanyị ruru ruru otu narị na iri si na Dapchi, na Yobe Steeti. Ụmụakwụkwọ nwaanyị ise nwụrụ mgbe ntọrị a na-aga n’ihu. Mgbe otu ọnwa gachara, a hapụrụ ụmụakwụkwọ nwaanyị ndịọzọ fọdụrụnụ, ewezuga otu nwata-akwụkwọ nwaanyị na-eje ụkà Kristi, Leah Sharibu. Ndị òtù ya kwuru na ahapụghị ya n’ihi ọgbanweghị okpukperechi ya ka ọ bụrụ onye ụka Alakụba. Na ngwụcha nke 2018, Sharibu ka nọ n’ọnyà ndị omekaome a. Na 2018, ndị ọlụọ ọgbalaga ahụ gburu ụmụ nwaanyị ndịọzọ ndị gbanwere okpukperechi ha. N’ime ụmụakwụkwọ nwaanyị 276 Boko Haram tọọrọ site na Chibok n’afọ 2014, opekampe ihe ruru ụmụaka otu narị ka a ka na-achọ achọ, ma ya fọdụzịa ọnụọgụ ụmụnwaanyị, ụmụaka nwaanyị na ụmụ nwoke ndị atọọrọ site n’òtù ọlụọ agbalaga ahụ. N’April 2018, ndị amị Naịjirịa tọghapụrụ ụmụ nwaanyị na ụmụaka ruru 149 site n’aka ndị Boko Haram na Borno Steeti.

E nweghịcha ọmụma ikpe na mmegide ikikere mmadụ e nwere n’ugwuọwụwaanyanwụ—site n’aka ndị òtù Boko Haram nakwa usoro ndị ọkaikpe jiri rụọ ọrụ n’inweta ikpe mkwụmọọtọ. N’ Oktobà 2017 nakwa Febụwarị 2018, ndị amị Naịjirịa wubere ekpemiikpe nzuzo ihe karịrị mmadụ 2,300 ndị Boko Haram e jidere. Dịka mkpesa siri dị, opekampe ihe ruru 468 soro mee usoro ọpụpụ mwezuga onwe na ọgụ ọjọọ. Ndịòtù ahụmiikikere mmadụ siri na e nwere ọtụtụ ihe na agaghị nke ọma n’ekpemiikpe nkwụmọọtọ, dịka enweghị ndị akaebe na onye omekụtara, emeghị nkwupụta àmà na onye nkwuchite ọnụ, enweghị onye ọkaikpe ohere ịhụ ndị eji eji. Mgbe ọ bịara na Nọvembà 2018, USCIRF chọpụtara na ndị ọkaikpe bụ ndị na-ekwu ma na-akabi ikpe n’ụlọikpe ha. Ma jiri aka ha detuo ihe n’aka ha. na nnyòchagharị ikpe ziri ezi maka ndị ojoo—mụbakwụụọ karịa—ka a chọkwụrụ maka nchedo nnwere onwe okpukperechi. N’Oktobà 2017, ndị Amị Naịjirịa mepere ụlọ ọrụ ọhụrụ na Maiduguri iji hụ maka agwà ọjọọ niile ndị Amị kpara megide ahụmiikikere mmadu, ma mee mkpesa ọzụzụ nchedo ahụmiikikere mmadu ọhụrụ na May 2018.

Mmegbu nke Njegharị Ụka Alakụba na Naịjirịa: IMN, n'àgwàetiti Shia Muslim nke kasị ukwuu na obodo, bụ Sheikh Ibrahim Al Zakzaky guzobere ya n'obodo Zaria nke dị na steeti Kaduna n'afọ 1980 na 1990. Nke ebumnuche ya mbụ gbadoro ụkwụ site na mgbanweghạrị e mere na Iran n’afọ 1979, na ichekwaba ụmụ fòto nke Ayatollah Ruhollah Khomeini na Ayatollah Ali Khamenei na nkwanye ugwù na weebụsaịtị ya, òtù IMN nakwa akwalite mwube ọchịchị Alakụba na Naịjirịa, nke gụnyere otù IMN dịka “òtù ọgbaaghara” ma na-eji ihe ike nọgide ndịòtù IMN na mmeremee ha.

Ọ dịla ihe karịrị afọ̀ atọ kamgbe ejidechara ndị òtù IMN—na Disembà 2015 ogbugbu n’igwè ndị Amị mere n’ebe ndi òtù ruru narị ato iri ano na asaa IMN na Zaria—na-agbanyeghị nchọpụta nke

COI 2016 Kaduna Steeti hiwere na-ama ndị Amị ikpe, o nweghị onye Amị ọbụla ejidere maka nke a.

Na 2018, ndị uweojii Naịjirịa gara n'ihu ijide ọtụtụ narị ndịòtù IMN—gụnyere ọtụtụ ndị ama ama, Sheikh Zakzaky na nwunye ya bụ Malama Zeenah Ibrahim, onye e ji eji na-akpọpụghị ya n'ụlọikpe kamgbe Disemba 2015, na agbanyeghị n'ụlọikpe nọ n'Abuja si ya lawa kamgbe Disemba 2, 2016, ka a hapụ ha n'ime mkpụrụụbọchị iri anọ n'iri. Ndị gọọmenti kpọchikwara opekampe ndị òtù IMN ruru iri na ise na 2018.

Kamgbe 2018, ndiòtù IMN na-eme ngaghari iwu n'obodo dum na-ekwu ka ahapụ onyeisi ha bụ Sheikh Zakzaky. Na Kaduna na Sokoto, ndị ọ dị n'aka gbochiri mmeremee ọbụla metụtara ndịòtù IMN, gụnyere ụmụ ngagharị nke okpukperechi. Ndị IMN na nsiribịa akụkụ kọwara ka e si kposasịa ndịòtù adịghị mma, n'eji ike mee nke a, mere ụfọdụ jiri nwee ọtụtụ mmerụahụ ebe ụfọdụ nwụrụ anwụ.

N'etiti Oktobà 28 na Nọvembà 1, ndị Alakụba Shi'a mere ngagharị iwe n'obodo maka Arbaeen—bụ ngagharị nke ndị Alakụba Shi'a na-emekarị na mbà ụwa niile iji na-echeta ọnwụ Imam Hussein nke senchuri nke asaa. Ọtụtụ ndịòtù IMN nọ n'Abuja mekwara nke a iji kwado ma kwuputa mmegide e megidere onyeisi ha bụ Sheikh Zakzaky nakwa ị hapụ ya ka ọ lawa. Na-agbanyeghị na ndị Amị Naịjirịa kwuru na ndị ngagharị iwe ahụ tụrụ ha okwute, mana enweghị ihe gosipụtara na nke a si n'aka ndịòtù IMN. Ndị Amị Naịjirịa gbawara egbe ebe ọbụla n'eleghị anya nke gburu ndị mmadụ ruru iri anọ na ise, dịka ụmụ òtù ahụmiikikere mmadụ kwuru. E nweghị ihe ọbụla ndị gọọmenti kwuru banyere àgwà ọjọọ nke a dịka ịkpọ àgwà dị otu a asị, ichukpu ndị na-eme ngagharị iwe n'udo n'ike. Ndị Amị Naịjirịa dere site na tweet na ha kwadoro àgwa ndị Amị ahụ kpara ma mechaa kàchapụ ya.

Ọchịchị Ọkpụkpe Ógó na ị ma Iwụ: Steetị iri na abụọ na Ugwu Naijiria ka a na-achịkwa n'ụdị iwu Shari'ah na ụfọdụ na-eji ndị uweojii okpukpe agbakwunye ndị uweojii na-ahụ maka oge niile ma ọ bụ nye ndị ọrụ ebere. Idebe iwu Steetị nke Shari'ah na iji ma ọ bụ ego nke ndị uweojii okpukpe (ndị a maara dị ka *Hisbah*) otu dịgasị iche iche site na ebe, dịka nkwupụta ọha na eze banyere uru ha ma ọ bụ mmetụta ya. Na steeti ụfọdụ, ndị uweojii ma ọ bụ nye ndị na-eche nche ma ọ bụ ndị na-ahụ maka nchebe na ndị nche obodo, tinyere *Hisbah*, ka iwu na-achịkwa. Ụfọdụ ọchịchị steeti, such as Kano and Zamfara, na akwalị na kwado *Hisbah.* Na steeti Plateau na Kaduna, a na-ahazi ụfọdụ ndị na-ekiri ìgwè ndị agbata obi ka edozịrị na usoro okpukpe, gụnyere ndị ndú okpukpe. N'afọ 2018, ndị uwe ojii *Hisbah* nọgidere na-ejide ma jide, jide n'ike ma ọ bụ bibie ihe onwunwe nke, ma mee ka ntaramahụhụ dị nye ndị na-emebi iwu okpukpe na ụkpụrụ omume obodo, gụnyere ijide g i ma enweta gị n'aka maọbụ ọñụñụ mmanya ọkụ. *Hisbah* nakwa ndị uweojii ọzọ nakwa ejide ndị mmadụ ndị e nwùdere na-akwaramiiko nwoke na nwoke, n'aha nke iwu okpukperechi.

Ụmụ nwanyị, Alụmdi na nwunye, na Nnwere Onwe Okpukperechi: Ụmụ nwaanyị na-enwekarị mmụọ pụrụiche banyere iwu okpukperechi, ịchụgharị, na ịkpa okè. Nnwegharị nke iwu Alakụba nke 1999 nwere uru ọma na nke ọjọọ banyere ikikere ụmụnwaanyị nwere n'ugwu-awusa. Na July 2018 na Kano Steeti, ndị *Hisbah* jidere ụmụ nwaanyị ise na àgwa ihe ike dị aṅaa. Boko Haram atọrọla imirikiti ụmụnwaanyị na ụmụaka nwaanyị, nọgidesie ha ike ime ọgbaaghara dị iche iche. Ụmụ nwaanyị na ụmụaka nwaanyị nke nsògbu chụpụrụ na-aga n'ihu ekpesa maka ndakpọ n'ike nakwa mmekpaahụ ndị nche na-enye ha n'ebe ọgbakọ ha.

Ụfọdụ okpukperechi ndị Naịjirịa na nkwenye ọdịnaala kwenyere, na ọ bụrụ na-akwadoghị nke a, usoro emume ibè ụmụnwaanyị ugwu (FGM). Dịka ndị United Nations (UN) kwuru, pesenti iri abụọ na ise nke ụmụnwaanyị na ụmụaka nwaanyị ndị dị afọ ir na ise–iri ano na itoolụ enweela mmetụta ụfọdụ FGM. FGM bụ ihe gazuru steeti ndị òtù Ụkà ọnụ na ndịda anyanwụ mana o nwekwara ndị Alakụba na-emekwa nke a n'ugwu awụsa.

N'otu aka ahụ, nkwenye okpukperechi akwadola alụmdi na nwunye ụmụaka, ma ọtụtụ ndị alụmọọgụ ihe ọjọọ gbara isi akwara n'ebe ụfọdụ ndị òtù Alakụba na opekampe afọ nwatakịrị ga-agbagolili elu tupu enwee alụmdị na nwunye. Dịka ndị mbà ụwa UN kwuru, ihe ruru pesenti iri ano na ano n'akụkụ ụmụnwaanyị na-alụ dị n'afọ iri abụọ na iri abụọ na ano tupu ha eruo afọ iri na asatọ, ma 18 pesenti na-alụ dị tupu ha eruo afọ̀ iri na ise. Alụmdi ụmụaka bụ nke a ma nke ọma dị na ugwu Naịjirịa. Alụmdị nwata ka na-aga n'ihu na-agbanyeghị na asị na nwata ga-eru ogo afọ iri na asatọ dịka akwụkwọ ikikere iwu nwata siri kọwaa; ọtụtụ gọọmenti steeti na-eleghara nke a anya. N'otu aka ahụ, ọtụtụ okpukperechi na ndịisi ọdịnaala ekwenyeghị na alụmdị ụmụaka ma na-alụ ọgụ ya iji kwụsị ya. Alụmụọtụtụnwaanyị (ebe nwoke lụrụ ọtụtụ nwaanyị) bụ ihe ekpesara dị n'etiti Ndị ụkà na ndị Alakụba, ma iwu Shari'ah kwadoro nke a n'okpuru iwu nkịtị n'obodo dum. N'okpuru iwu Alakụba, a kwadoro ka nwoke lụọ opekampe ụmụnwaanyị anọ. Na mbà niile, alụmdị nwoke na nwoke bụ arụ, n'Usoro Iwu Alụmdị na Nwunye, nakwa iwu Shari'ah mere ka ọ bụrụ ndamụiwu ma jụ n'okpukperechi ọbụla agaghị akwado mmekọrịta dị òtù a.

Oge Nọvembà nleta ndị USCIRF na 2018, ndị mkparịtaụka kpara ụbụbọ banyere akwa okpukperechi maka ụmụnwaanyị ndị Alakụba na ndịda anyanwụ. Na Septembà na Lagos Steeti, a kwụsịrị ụmụakwụkwọ ụmụnwaanyị ise site n'iyi akwa mkpuchi ahụ niile gụnyere ihu ha n'ụlọakwụkwọ.

Iwu U.S.

Naịjirịa ka sokwa n'otu n'ime ha na ndị United Steeti na-arụkọrịta ọrụ n'Afrikà nakwa otu n'ime ndị na-anata nnukwu ènyèmaka na mpaghara a. Na 2018, nkwado ndị U.S nyere ndị Naịjirịa gụnyere mgbochi nsògbu na mgbochi ọrụ ọgbaaghara, ịchụgharị ndị na-eme mpụ na aghụghọ, na mwebata amamiihe ọchịchị na ọchịchị onye kwuo uche ya, gụnyere ikwado ndị na-ahụ maka ntụnyeaka ndọrọndọrọ ọchịchị ala anyị akpọrọ n'olu bèkee Independent National Electoral Kọmịshọn na ndị nleta mbà ụwa iji kwalite ugwu na nsọpụrụ e nwere na ntụnyeaka ndọrọndọrọ obodo anyị mere na 2019. Na Disemba 2017, [Iwu Ikike Ntuziaka nke mba U.S. maka Ụgwọ Afọ (FY) 2018] gụnyere ihe ndị achọrọ ka onyeisi ala obodo mee iji kwalite nchekwa nche obodo anyị na Naịjirịa; nyefère ndị Kọngress mkpesa itule banyere Boko Haram na ISIS-WA na mgbalị gọọmenti Naịjirịa na-agbalị na nchedo ndị nkịtị na enwemụikikere ndị mmadụ; ma tụpụta atụmaatụ maka Ndi United Steeti iji rukọta ọrụ ha na ndị Naịjirịa iji nyòchaa ọgbaaghara enwemụikikere ndị mmadụ site na ndị nche Naịjirịa ma kwalite ọnọdụ ndị eji eji. E nyefere mkpesa ahụ na 2018, gosipụtara nke ọma nkwado ndị U.S. nyere ndị otu nche Naịjirịa, gụnyere n'ụzọ enwemụikikere ndị mmadụ, dịka mgbalị iji ịkwalite ikikere ọhụrụ e nyere n'ime otu amị Naịjirịa ma kwado ịkwụ ụgwọ ọrụ ọjọọ ọbụla nke mere megide ndị IDPs. Mkpesa kwuru na ndị ọrụ amị ekwetachabeghị banyere ogbugbu egburu ndị òtù IMN na 2015, mana ọ chọpụtabeghị etu ndị gọọmenti U.S. ga-esi enwude ha na mmeremee ahụ.

Gọọmenti U.S. ka kwesiri ike inye nkwado maka ịlụso ndị Boko Haram na ISIS-WA ọgụ, ma na ọ bụ ndị kachasị enye onyinye obi ebere na mpaghara Lake Chad. Na July 2018, onye nnọchiteanya U.S. na Naịjirịa Nigeria W. Stuart Symington [kwupụtara] ego ọzọ ruru nde otu narị na abụọ $102 na enyemaka obi ebere maka ọnụọgụ ndị Boko Haram mebiri. Na FY 2018 ndị United Steeti nyegasịrị ọnụego ruru dọla nde narị atọ na iri atọ na atọ $333 maka ikwado onyinye obi ebere nakwa inyekwa aka na Lake Chad Basin. United Steeti na-akwado kwa redio, dịka iji kàgbuo atụmaatụ ọjọọ nke ndị Boko Haram ma rịọkwa ndị mmadụ o metutara. Ọ ka nakwa aga n'ihu inye ego iji kwado ndị nche obodo iji lusò ndị Boko Haram na Lake Chad Basin. Na Nọvembà 2018, òdeeakwụkwọ nke Steeti bụ Michael R. Pompeo [weghagharịa] Boko Haram dịka EPC n'okpuru IRFA. E [weghagharịa] ya na mbụ site na Ngalaba Steeti dịka Òtù Mbusoaghaọjọọ si esi bịa a maara dịka Òtù Mba Ọjọọ nke Mba Ọzọ (FTO) na Bèkee dịka Ndị Ngwá Agha Na-eyi Egwu Ndị N'ụwa niile (SDGT) na 2013. Na Febụwarị 2018, Ngalaba Steeti [weghagharịa] dịka ISIS-WA dịka SDGT nakwa FTO.